

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

3 Seu bona, seu mala sit sententia, dico timenda[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

præbere rogantibus. Et ille vero Episcopus, qui iure, vel injuria justum egerit, generose ferre debet causam cognoscere, ipsiusque sententiam vel confirmari, vel corrigi. Verum, priusquam diligenter ac fideliter singula quæque examinata fuerint, qui communionem non habet, ante causæ cognitionem non debet suo sibi iure communionem vindicare.

C. V. ¶ De eodem.

Item ex concilio Carthaginensi II. c. 3.

SI quis Presbyter ab Episcopo i suo correptus fuerit, debet utiq; apud vicinos Episcopos conquiri, ut ab ipsis ejus causa possit audiri, ac per ipsos suo Episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia (quod absit) inflatus, fecerit, necnandum se ab Episcopi sui communionem duxerit, ac separatim cum aliquibus schisma faciens, sacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat. At 2 si querimoniam 3 justam habuerit adversus Episcopum, inquirendum est b.

1 ¶ Episcopo] In secundo Carthaginensi c. 2. cum Alipius proponit, ita legitur, Si quis forte Presbyter ab Episcopo suo correptus, aut excommunicatus. &c. Sed cum ab universo Episcopo canon fertur, loco Episcopi affertur nomen præpositi, & ita in Carthaginensi codice canonum, c. 11. legitur, à præposito suo correptus. Græcè est, & τῆ ἀγῶνῆς διὰ τὸ ἕξασθαι τὸν ἐπίσκοπον, id est, in sua e vitæ agenda ratione condemnatus fuerit. Burchardum autem & Ivonem conveniunt Græci.

2 ¶ At si] In codice canonum, & Carthaginensi Græco, & apud collectores nihil hic est interpositum. Verum in exemplaribus concilii impressis, & manuscriptis ante istam clausulam, hæc interponitur. Nihilominus, & de civitate, & de congregatione, in qua fuerit, longius repellatur, ne vel ignorantes, vel simpliciter viventes serpentina fraude decipiat: quoniam secundum Apostolum d ecclesia una est, una fides, unum baptisma. Et si querimoniam, &c.

3 ¶ At si querimoniam] Locus hic ita habet apud Burchardum & Ivonem. Si querimoniam justam adversus Episcopum non habuerit inquirendum erit. Græcè est, ἐάν τις ἐπισημασθῆναι ἴθι τὸν ἐπίσκοπον ἢ ἄλλο τι, id est, hoc considerato, nunquid adversus Episcopum justam habeat expoſtulationem.

C. VI. ¶ De his qui damnati à synodo sacra ministeria contingunt.

Item ex concilio Antiocheno c. 4.

SI quis Episcopus damnatus 1 à synodo, vel Presbyter, aut Diaconus à suo Episcopo ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere, sive Episcopus juxta præcedentem consuetudinem, sive Presbyter, aut Diaconus, nullo modo liceat ei, nec in alia synodo, restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis: sed & communicantes ei omnes abici de ecclesia oportet, si & maxime, si postquam didicerint adversum memoratos prolatam fuisse sententiam, eisdem communicare tentaverint.

1 ¶ Damnatus] Græcè est, ἡγῶνισθῆναι. id est, depositus.

C. VII. ¶ Sine spe si reconciliationis, qui excommunicatus communicare præsumit.

Item ex concilio Martini Papæ c. 37.

SI quis Episcopus in concilio excommunicatus fuerit, sive Presbyter, aut Diaconus à suo Episcopo, & post excommunicationem præsumperit, sive Episcopus ille, aut Presbyter, aut Diaconus facere oblationem, vel matutinum, aut vesperinum sacrificium,

a Burchard, lib. 2. c. 194. Ivo p. 6. c. 239. Anselm, cap. 33. Polyc. lib. 7. tit. 1. b al. erit. c al. in sua conversatione condemnatus. d Ephes. 4. e Et Aquilgr. c. 47. extra. de cler. exc. de po. c. 1. & 2. Nic. Papa epist. 3. Polyc. ibid. Burch. l. 1. cap. 199. Ivo part. 5. cap. 362. Anselm, l. 12. c. 6. f abest à multis. g In capitulis Martini Bracarenſis.

quali in officio suo agere, sicut prius non liceat, et nec in alio concilio spem reconciliationis habere, nec ultra recolligi a: sed etiam eos, qui ei communicaverint, omnes ab ecclesia recedat, maxime eos, qui sciebant, eum esse dejectum. Si autem permanserit turbans, & concitans ecclesiam per fornicem 1. potestatem, oportet eum sicut seditionarium ab omni plebe expelli.

1 ¶ Fornicem] In aliquo Gratiani & concilii editione est, forasticam. In canone quinto concilii Antiocheni, unde hoc sumptum est legitur, ἀγῶνισθῆναι ἐξ ἁγίας: qua Divisio fuerit, per potestates exteras.

C. VIII. ¶ De Episcopis, qui innocentes, aut minus casus culpabiles excommunicant.

Item ex concilio Agathensi b. c. 3.

Episcopi e, si sacerdotali moderatione postposita innocentes, aut minimis casibus culpabiles, excommunicare præsumperint, aut ad gratiam baptismatis i festinantes fortasse recipere noluerint, à vicinis Episcopis ejusdem d provincie literis moneantur: & si parere noluerint, communio illis usque ad tempus synodi aliquibus Episcopis denegatur. 2: ne forte propter excommunicationis f peccatum excommunicati longo tempore præveniatur.

1 ¶ Baptismatis] Sic etiam in manuscriptis, & distinet eam vocem agnoscunt. Verum ab omnibus editionibus conciliorum, & duobus codicibus Vaticanis, tam in concilio Agathensi, quam in Vormaciensi, c. 4. (ubi caput hoc repetitur) & à Burchardo & Ivone abest ea distinctio. Et cum hic de excommunicatione agatur, videtur esse locus eius tantum, qui sunt baptizati, & ad gratiam, id est, reconciliationem cum suo Episcopo festinant.

2 ¶ Denegatur] Sic habet Ivo, & Panormia, & antiquiores conciliorum editiones, & duo Vaticana exemplaria: videtur huic simile, quod legitur, sup. 6. q. 2. c. fin. sed in recentioribus editionibus est, non denegatur.

C. IX. ¶ De his qui tempore sua excommunicationis communicare præsumunt.

Item ex concilio Africano.

Placuit g universo concilio, ut qui excommunicatus fuerit pro suo neglectu, sive Episcopus, sive quilibet clericus, & tempore excommunicationis suæ aut auctoritatem communicare b præsumperit, ipse in se damnationis judicetur sententiam proculisse.

¶ In concilio, quod habet inferibitur Africanum, caput hoc non habetur: sed in Carthaginensi inserto in codice canonum, & in Ivo, c. 29. & refertur in quinta synodo, sessione 7. in epist. Virgini.

C. X. ¶ Deponantur Episcopi, qui excommunicati communicant.

Teugualdum & Treverensem, & Primatem Belgicæ provincie, & Guntharium Agrippinæ Colonia Archiepiscopos, coram nobis, & sancta synodo sub gestorum i insinuatione, qualiter causam Lotharii regis, & duarum mulierum ejus, Theibergæ scilicet, & Gualdrada, recognoverint, & judicaverint, scriptum super hoc propriis manibus roboratum offerentes, nihil se plus, vel minus, aut aliter egisse, ore proprio multis coram positis affirmantes, & sententiam, quam à sede Apostolica in Engeltrudem uxorem Busonis sanctissimi fratris nostri Mediolanensis Archiepiscopi Thado, & ceteri Coepiscopi nostri petiverant emittent-

a al. reconciliari. b Es in Vormac. c. 14. c Burch. l. 11. cap. 11. Ivo p. 14. cap. 16. & 81. Pan. l. 1. c. 128. d al. excommunicati. e al. parere. f al. excommunicatori. g vera lectio. 6. q. 2. i. f. paulo aliter apud. Burch. & Ivonem, c. 31. g Burch. lib. 1. c. 200. Ivo p. 5. c. 314. Anselm, l. 12. c. 27. Polyc. l. 7. tit. 1. h al. communicationem. i In synodo Romana, c. 2. k al. Interrogandum, Ivo p. 1. c. 108. l al. suggestorum.

dam, & nos divino succensu zelo sub anathematis attestacione canonicè protuleramus, publicè se viva a voce violasse consentientes: in quibus omnibus invenimus excessisse, & æquitatis normam nequiter temerasse, omnium iudicamus sacerdotum officio manere penitus alienos, Sancti Spiritus iudicio, & B. Petri per nos auctoritate, Episcopos ex toto regimine consistere i definitos. Prædictis autem depositis licentiam concedimus ecclesiam ingrediendi, & communicandi, sicut laici, & loquendi suas utilitates, non autem turbas concitandi, vel scandalum sollicitandi, illis tribuimus facultatem. Quantum autem ad episcopale ministerium specialiter pertinet, nulla eis sit licentia contingendi: sicut nos eum sancta synodo jam decrevisse constat.

C. XI. *¶* **Episcopi & Archiepiscopi** per Galliam, Italiam, Germaniam, atq; per universas provincias constituti. In qua epistola videtur retulisse, quid in concilio a se Roma habito, de Metensi synodo penitus abolenda, & depositione Thiergandi, & Contharii statutum fuerit. De quo quidem concilio, & harum Episcoporum depositione, Regius lib. 2. Chronicorum accuratè hæc scribit. Interea Thiergandus, & Guntharius Archiepiscopi Romam profecti sunt, ea animi intentione, ut Regem innoxium prædicto facto demonstrarent, ac se cum cæteris Coepiscopis, Ecclesiastica atque Apostolica exercivisse decreta: stultitiz quidem elogio decorandi, qui illam Petri sedem aliquo pravo dogmate fallere posse arbitrati sunt, que nec se sefellit, nec ab aliqua hæresi unquam falli potuit. Itaque cum in præsentiam Nicolai Papæ venissent, libellum obtulerunt, in quo continebantur gesta synodalia, quæ in Mediomatrici Vrbe, & Aquis ab eis statuta fuerant. Qui cum à notario coram omnibus recitatus esset, interrogavit Pontifex, si hæc scripta verbis confirmarent? Responderunt inconveniènter videri, ut quod propriis manibus roboraverant, verbis infirmare mallent. Et sic nec repulsa, nec admissa eorum assensione, iusti sunt ire ad hospitia sua, quousque revocarentur. Paucis interpositis diebus ad synodum, quam Papa congregaverat, sunt accessit: ubi eorum damnata & anathematizata sunt scripta, & ipsi omnibus adjudicantibus Episcopis, Presbyteris, & Diaconis, sunt depositi, & omni ecclesiastica dignitate privati.

C. XII. *¶* **In Christiano peccat, qui veritatis doctorem contristat.**
C. XIII. *¶* **Episcopi, infames efficiuntur.**
C. XIV. *¶* **Episcopo non obediens, demonum ore dicitur.**
C. XV. *¶* **Quibus Papa est inimicus, hu nec loqui debemus.**
C. XVI. *¶* **Excommunicatus est, qui excommunicatis communicat.**
C. XVII. *¶* **De eodem.**
C. XVIII. *¶* **De eodem.**

C. XI. *¶* **Clerici & laici, qui non obediunt Episcopis, infames efficiuntur.**
C. XII. *¶* **In Christiano peccat, qui veritatis doctorem contristat.**
C. XIII. *¶* **Episcopi, infames efficiuntur.**
C. XIV. *¶* **Episcopo non obediens, demonum ore dicitur.**
C. XV. *¶* **Quibus Papa est inimicus, hu nec loqui debemus.**
C. XVI. *¶* **Excommunicatus est, qui excommunicatis communicat.**
C. XVII. *¶* **De eodem.**
C. XVIII. *¶* **De eodem.**

C. XI. *¶* **Clerici & laici, qui non obediunt Episcopis, infames efficiuntur.**
C. XII. *¶* **In Christiano peccat, qui veritatis doctorem contristat.**
C. XIII. *¶* **Episcopi, infames efficiuntur.**
C. XIV. *¶* **Episcopo non obediens, demonum ore dicitur.**
C. XV. *¶* **Quibus Papa est inimicus, hu nec loqui debemus.**
C. XVI. *¶* **Excommunicatus est, qui excommunicatis communicat.**
C. XVII. *¶* **De eodem.**
C. XVIII. *¶* **De eodem.**

in Christum, & Patrem omnium exacerbat Deum, propter quod & vita carebit.

C. XIII. *¶* **Simulata virtutum affectione, obedientia Episcopo non dicitur.**
C. XIV. *¶* **Episcopo non obediens, demonum ore dicitur.**

V. **S**i quis verò non obediat Episcopo, extollere atque exaltare sese desiderans, quærens etiam obumbrare merita Episcopi simulata affectione b doctrina, aut humilitatis, aut misericordiaz, is à vero devius superbit: quoniam veritatis ea est regula, ut nihil facias commendandi tui causa, quo minor alius fiat: neque si quid boni habeas, id ad deformationem alterius, & vituperationem exerceas. ¶ Non defendas improbum, & sancta indigno committenda: non arbitreris. ¶ Neque iterum arguas d & impugnes eum, cuius crimen non deprehenderit.

C. XIV. *¶* **Episcopo non obediens, demonum ore dicitur.**
C. XV. *¶* **Quibus Papa est inimicus, hu nec loqui debemus.**

Apostolico gradu succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt, per quos nos etiam Christiani sumus: qui claves regni celorum habentes, ante f iudicii diem iudicant. Veteri g quidem lege habetur: quicumque sacerdotibus non obtemperasset, aut extra castra positus, lapidabatur à populo, aut gladio cervicè subiecta, contemptum expiabat tuore h. Nunc verò inobediens spirituali animadversione truncatur, & eiectus ab ecclesia, tabido demonum ore dicitur.

C. XV. *¶* **Quibus Papa est inimicus, hu nec loqui debemus.**
C. XVI. *¶* **Excommunicatus est, qui excommunicatis communicat.**

Si inimicus est iste Clemens i alicui pro actibus suis, vos nolite expectare, ut ipse vobis dicat, &c. ut supra in tractatu ordinandorum, ubi agitur de obedientia minorum erga majores.

C. XVI. *¶* **Excommunicatus est, qui excommunicatis communicat.**
C. XVII. *¶* **De eodem.**

Sicut h Apostoli statuerunt dicentes: [Cum excommunicatis non est communicandum: & si quis cum excommunicatis, averfando l regulas, scienter saltem i in domo semel locutus fuerit, vel oraverit, ille communionem privetur.]

C. XVII. *¶* **De eodem.**
C. XVIII. *¶* **De eodem.**

Excommunicatos m quoscunque n à sacerdotibus, nullus recipiat ante utriusque partis iustam examinationem: nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut ostulo communitur; nec Ave eis dicat: quia quicumque in his, vel aliis prohibitis, scienter excommunicatis communica verit, iuxta Apostolorum institutionem, & ipse simili excommunicationi subiacet.

C. XVIII. *¶* **De eodem.**
C. XIX. *¶* **De eodem.**
C. XX. *¶* **De eodem.**
C. XXI. *¶* **De eodem.**
C. XXII. *¶* **De eodem.**
C. XXIII. *¶* **De eodem.**
C. XXIV. *¶* **De eodem.**
C. XXV. *¶* **De eodem.**
C. XXVI. *¶* **De eodem.**
C. XXVII. *¶* **De eodem.**
C. XXVIII. *¶* **De eodem.**
C. XXIX. *¶* **De eodem.**
C. XXX. *¶* **De eodem.**

C. XXVIII. *¶* **De eodem.**

C. XXIX. *¶* **De eodem.**
C. XXX. *¶* **De eodem.**
C. XXXI. *¶* **De eodem.**
C. XXXII. *¶* **De eodem.**
C. XXXIII. *¶* **De eodem.**
C. XXXIV. *¶* **De eodem.**
C. XXXV. *¶* **De eodem.**
C. XXXVI. *¶* **De eodem.**
C. XXXVII. *¶* **De eodem.**
C. XXXVIII. *¶* **De eodem.**
C. XXXIX. *¶* **De eodem.**
C. XL. *¶* **De eodem.**

C. XL. *¶* **De eodem.**
C. XLI. *¶* **De eodem.**
C. XLII. *¶* **De eodem.**
C. XLIII. *¶* **De eodem.**
C. XLIV. *¶* **De eodem.**
C. XLV. *¶* **De eodem.**
C. XLVI. *¶* **De eodem.**
C. XLVII. *¶* **De eodem.**
C. XLVIII. *¶* **De eodem.**
C. XLIX. *¶* **De eodem.**
C. L. *¶* **De eodem.**

C. LI. *¶* **De eodem.**
C. LII. *¶* **De eodem.**
C. LIII. *¶* **De eodem.**
C. LIV. *¶* **De eodem.**
C. LV. *¶* **De eodem.**
C. LVI. *¶* **De eodem.**
C. LVII. *¶* **De eodem.**
C. LVIII. *¶* **De eodem.**
C. LIX. *¶* **De eodem.**
C. LX. *¶* **De eodem.**

C. LXI. *¶* **De eodem.**
C. LXII. *¶* **De eodem.**
C. LXIII. *¶* **De eodem.**
C. LXIV. *¶* **De eodem.**
C. LXV. *¶* **De eodem.**
C. LXVI. *¶* **De eodem.**
C. LXVII. *¶* **De eodem.**
C. LXVIII. *¶* **De eodem.**
C. LXIX. *¶* **De eodem.**
C. LXX. *¶* **De eodem.**

C. LXXI. *¶* **De eodem.**
C. LXXII. *¶* **De eodem.**
C. LXXIII. *¶* **De eodem.**
C. LXXIV. *¶* **De eodem.**
C. LXXV. *¶* **De eodem.**
C. LXXVI. *¶* **De eodem.**
C. LXXVII. *¶* **De eodem.**
C. LXXVIII. *¶* **De eodem.**
C. LXXIX. *¶* **De eodem.**
C. LXXX. *¶* **De eodem.**

C. LXXXI. *¶* **De eodem.**
C. LXXXII. *¶* **De eodem.**
C. LXXXIII. *¶* **De eodem.**
C. LXXXIV. *¶* **De eodem.**
C. LXXXV. *¶* **De eodem.**
C. LXXXVI. *¶* **De eodem.**
C. LXXXVII. *¶* **De eodem.**
C. LXXXVIII. *¶* **De eodem.**
C. LXXXIX. *¶* **De eodem.**
C. LXXXX. *¶* **De eodem.**

360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400

C. XVIII. De eodem.

Item Isidorus in regula Monachorum, c. 18.

Ubi a excommunicato neque orare, neque loqui, nisi qua ad eandem excommunicationem pertinent) nec vesce liceat. Si quis enim i cum eo aut palam, aut absconsis locutus fuerit, statim cum eo communem excommunicationis contrahet poenam.

¶ Prior pars huius capituli usque ad versum. Si quis enim habetur in regula sancti Isidori (qua missa est ex Hispania) c. 18. ex qua erat hoc Smaragdus, in expositione regule S. Benedicti, c. 26. excepta tamen ista clausula, nisi qua ad eandem excommunicationem pertinent, qua neque in regula B. Isidori legitur, neque apud Smaragdum. Est tamen apud Burchardum, & Ivonem.

1. ¶ Si quis enim) Hac usque ad finem refert Smaragdus ex quodam magistro monachorum, quod restabit infra ead. c. si quis frater.

C. XIX. De eodem.

Item ex concilio Carthag. IV. cap. 73.

Qui b communicaverit, vel oraverit cum excommunicato, si laicus i est, excommunicetur, si clericus, deponatur.

1. ¶ Si laicus) Ita apud Burchardum, & Ivonem par. 14. cap. 108. & in Passermania. Sed in concilio ipso cum variis codicibus collato, & apud Ivonem eadem parte, c. 28. legitur, si clericus, si laicus excommunicetur.

C. XX. Excommunicatorum nomina vicinis omnibus palam, & publice annuncientur.

Item ex decreto Honorii Papae.

Ubi e sit omnibus Episcopis, excommunicatorum omnino a nomina tam Episcopis vicinis, quam suis parochianis pariter indicare, eaque in celebri loco posita praecoribus ecclesiae cunctis convenientibus inculcare: quatenus in utraque diligentia, & excommunicationis ubique ecclesiasticus aditus, & excusationis causa omnibus auferatur.

¶ Burchardus etiam, Anselmus, & Ivo p. 14. c. 13. citant ex decreto Honorii: Sed idem Ivo eadem parte, c. 63. hoc ipsum tribuit Joanni octavo in concilio apud Ravennam.

2. pars. Verim hoc de nominatim excommunicatis intelligitur. Excommunicationis enim poenam dupliciter subimus, & dum reatum incurrimus, & dum sententia notamur.

C. XXI. De duobus modis aliqui satana traditur.

Unde Hieronymus in lib. Iud. homil. 3.

Ubi d. denique Apostolum dicentem de eo qui peccaverat: [Tradidi b inquit, huiusmodi hominem satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus fiat.] Vides ergo, quia non solum per Apostolos suos tradidit Deus delinquentes in manus inimicorum, sed & per eos, qui ecclesiae praesident, & potestatem habent non solum solvendi, sed etiam ligandi, traduntur peccatores in interitum carnis, cum pro delictis suis a Christi corpore separantur. Et ut mihi videtur, dupliciter etiam nunc traduntur homines de ecclesia in potestatem diaboli. Uno modo quo superius diximus, cum delictum ejus manifestum sit ecclesiae, & per sacerdotes de ecclesia pellitur, ut notatus ab omnibus erubescat, & converso conveniat illi illud, quod sequitur, [ut i spiritus salvus fiat in dte Domini nostri IESV Christi.] Alio autem modo quis traditur diabolo, cum peccatum ejus manifestum non sit hominibus: Deus autem qui videt in occulto, percipiens ejus mentem & animam, vitis ac passionibus fervientem, & in corde ejus non a se diligi, sed in avaritiam, aut libidinem, aut jactantiam, aut alia huiusmodi: istum talem ipse Dominus tradit satanae. Quo modo eum tradit satana? Dicitur a mente ejus, & avertit se, & refugit a cogitationibus ejus malis, & delictis indignis, & relinquit dominum cordis ejus vacuum.

¶ In hoc & sequenti capite citatur B. Hieronymus, quod ipse has Origene homilias latinas fecit, sicut etiam supra, dist. 28. d. quae est adnotatum.

Cum ergo per sententiam quis nominatim fuerit, cum eo conunicare non debemus. Cum autem solo reatu, occulte excommunicationis contraxerit poenam, non est ab ejus communione cassandum. Unde Dominus b in Evangelio tunc demum peccatores dixit habendum sicut ethnicum & publicanum, cum ecclesiam adire contempserint. Apostolus c quoque, non ait, si quis frater fornicator: sed [si quis frater nominatim fornicator, &c.] sententia nominatim intelligenda. Hinc etiam Urbanus Papa II. in mundo Episcopo. [Sancti quod super Ricardo.] Requirit in eodem quidam Episcopus in barosim lapsus. [Hinc etiam Cyrillus in Evangelio zezania dixit esse toleranda usque ad messem.]

C. XXII. Mali a bonis penitus separari non possunt.

Hinc etiam Hieronymus:

Nolite e recedere a Domino in hodierno f. dist. 2. hoc est, donec seculum stat i ostendat ergo multo quo modo Hiebusus, donec seculum istas, habuit cum filiis Iuda in Hierusalem: quippe cum ne ipsi quidem filii Iuda habitent in Hierusalem. Ideo ergo necesse verum esse poterit, quod Hiebusus cum Iudaeis habitent in Hierusalem, quandoquidem ne ipsi quidem habitant in ea. Sed nos intelligamus haec spiritaliter, assumentes Evangelii parabolam, quae dicit de g zizaniis [Sinite utraque crescere: ne forte cum vultis eradicare zizania, eradicemus simul cum ipsis etiam triticum.] Et infra. ¶ Audi ergo sempram b dicentem, quia non poterunt filii Iuda dispendere Hiebusos: sed habitaverunt cum ipsis usque in hodiernum diem in Hierusalem. Unde deprecor vos, qui fideles estis, ut ita vitam vestram, & conversationem servetis, ne in aliquo vel ipsi scandalum patiamini, vel aliis scandalum faciatis: sed sit vobis summi studii, summamque cautela, ut quis in hanc sanctam congregationem vestram pollutum introeat: ne quis Hiebusus habitet vobiscum. Vides ergo, quia dicit scriptura, quod non poterunt ejicere filii Iuda Hiebusos de Hierusalem. Hiebusus autem interpretatur conculcatio. Ergo, quia non possumus ejicere istos, qui nos conculant, eos saltem quos possumus, quorum peccata manifesta sunt, ejiciamus. Vbi enim peccatum non est evidens, ejicere de ecclesia neminem possumus: ne forte eradicantes zizania, eradicemus simul cum ipsis etiam triticum. Mover me tamen quod dixi, quia non poterunt ejicere Hiebusos, id est, eos, qui interpretantur conculcatio: & ideo videamus qui sunt in ecclesia conculant. Illi sine dubio, de quibus dicit Dominus in Evangelio i: [Nolite mittere sanctum canibus, neque margaritas vestras ante porcos, ne forte conculant eas pedibus suis, & conversi elidant vos.] Iste est ergo Hiebusus, conculcatio: qui indigni k audiunt verbum Dei, & cum audierint, neque ut infideles discendant, neque permanent, ut fideles: sed precepta mysteriorum notitia, & fidei nostrae secretioribus scrutatis, conversi postmodum impugnant nos, & contradictionibus suis corda nostra distumpunt, concultantes verbum

a Pann. l. 5. c. 94. Can. Apost. 11. Poly. ibid. Bur. l. 1. cap. 37. & 32. Anst. l. 12. c. 16. Ivo p. 14. c. 65. & 96. b Poly. ibid. Anst. l. 2. ca. 11. Bur. l. 1. c. 44. Ivo p. 14. c. 28. & 108. Pann. l. 5. c. 99. c Poly. ibid. Anst. l. 12. c. 23. Bur. l. 1. c. 45. Ivo p. 14. c. 65. & 113. d al. omnium, e al. pro. f al. auditus. g Origene homil. 2. ad c. 7. Indigam. h 1. Cor. 5. i Iudaeis.

a non solum amorem seculi, sed i orig. b dicitur de c. 1. Corinth. 5. Vnde inf. ead. c. Ad mensam in notatione. d 2. p. 2. sane quod. e Malac. 2. Origene hom. 21. ad cap. 11. Iosue. f al. usque in hodiernum diem. g Mat. 23. h Ios. 1. i Mat. 7. k al. magis. Dominici

quam sacerdoti, superscripto Maximo communicanti, contra animam suam quicquam vestrum communicare praesumat.

C. XXVI. Nullus clericorum, vel laicorum, ad domum excommunicati accedat.

Item ex concilio Toletano primo, c. 17.

VI. Si quis laicus abstinetur, ad hunc, vel ad domum eius, vel clericorum, vel religiosorum nullus accedat. Similiter & clericus si abstinetur, a clericis devitetur. Si quis cum illo colloqui, aut convivari fuerit deprehensus, etiam ipse abstineatur. Sed hoc pertinet ad eos clericos, qui ejusdem Episcopi sunt, & ad omnes, qui communiti fuerint de eo, qui abstinetur, sive laico quolibet, sive clerico.

3 pars. Sed hoc specialiter in his, qui excommunicati nominatim communicant. Unde Urbanus [Sanctus] quod super Richardo, &c. infra b in causa. [Quidam Episcopus in heresim lapsus.] Item Nicolaus Papa in cap. [Excellentissimus Rex Carolus, &c.] infra circa finem hujus cause.

C. XXVII. Sententia pastoris timenda est, licet iniuste liget.

Item Urbanus omnibus Episcopis, c. 5.

Quibus & Episcopi non communicant, non communicetis: & quos ejecerint, non recipiatis. Valde enim est timenda sententia Episcopi, licet iniuste liget.

C. XXVIII. Excommunicationis contrahis penam, qui excommunicati communicat.

Item ex octava synodo.

VII. Si quis frater aut palam, aut absconsè cum d. excommunicato fuerit locutus, aut junctus communionem, statim cum eo excommunicationis contrahat penam.

Canon hic neg. habetur in octava synodo, qua habita fuit tempore Nicolai primi, neg. in alia, qua & ipsa nominatur octava sub Joanne octavo celebrata, qua in bibliotheca Vaticana servantur. Multa vero, qua a Gratiano ex octava synodo citantur, in regulis Basiliensibus, Isidoris, & alius scriptis ad monachos pertinentibus inventa sunt. Hoc quidem supra ead. cum excommunicato. fuit tributum Isidoro, quemadmodum etiam a Burchardo, & Ivone. Sed Smaragdus in expositione regulae B. Benedicti, c. 28. cum antea egisset de monacho, a suo presbitero excommunicato, hac scribit valde similis. Hinc quidam magister monachorum ait: Si quis vero frater, aut palam, aut absconsè cum eo fuerit locutus, aut conjunctus, communem cum eo excommunicationis contrahat penam. qua lectio convenit cum lectione Burchardi & Ivonis.

C. XXIX. De eodem.

Item ex concilio Carthagenensi II. cap. 7.

Qui merito facinorum suorum ab ecclesia pulsati sunt, si ab aliquo Episcopo, aut Presbytero, vel clerico fuerint in communionem suscepti, etiam ipse pari cum eis crimine teneatur obnoxius, refugiens in sui Episcopi regulare iudicium.

1. Refugiens. In concilio cum multis impressis & manuscriptis codicibus collato legitur, refugiens: apud Burchardum vero, & Ivonem, refugiens, quod convenit cum canone. Græco, qui est nonus: omnia vero hæc verba, refugiens sui Episcopi regulare iudicium, in recentioribus conciliorum editionibus non sunt hoc loco, sed post versu suscepti. A Sorisiensi autem codice Regis catholici omnino absunt.

a Ivo p. 14. c. 30. b 24. qu. 2. c Poly. l. 6. tit. 1. Anst. l. 6. c. 145. & l. 12. c. 25. Burch. l. 11. c. 1. Ivo p. 14. c. 74. d Supra par. 14. c. 96. e Poly. l. 7. tit. 1. Burch. lib. ead. cum excommunicato. Burch. l. 11. c. 92. Ivo l. 6. c. 73. Ivo p. 14. c. 28. & 107. Pann. l. 5. c. 98.

C. XXX. Quis sententiam Episcopi putat esse injustam, recurat ad Synodum.

Item ex concilio Carthagenensi IV. cap. 66.

Clericus, qui Episcopi circa electionem iustam putat, recurat ad synodum.

C. XXXI. Vincula ecclesiastica non sunt commendanda.

Item Ioannes Chrysothomus, homil. 4. ad c. 3.

epist. ad Hebræos.

2. Nemo a contemnat vincula ecclesiastica. Non enim homo est, qui ligat, sed Christus, qui nobis hanc potestatem dedit, & dominos fecit homines tanti honoris.

C. XXXII. Satana traditur, que ab ecclesia excommunicatur.

Item Augustinus de verbis Apostoli, formose g.

Omnis b. Christianus, dilectissimus, qui a sacerdotibus excommunicatur, satana traditur: quomodo scilicet, quia extra ecclesiam diabolus est, sicut in ecclesia Christus: ac per hoc quasi diabolo traditur, qui ab ecclesiastica communione removetur. Unde illos, quos tunc Apostolus satana esse traditos prædicat, excommunicatos à se esse demonstrat.

¶ Sic etiam citat Ivo p. 14. c. 30. sed p. 2. c. 74. conjunctè cum multis alijs verbis videtur citare ex libro de unico baptismo.

C. XXXIII. De eodem.

Idem tractatus 27. ad cap. 6. Ioannis.

Nil sic debet formidare Christianus, quam separari à corpore Christi. Si enim separatur à corpore Christi, non est membrum eius. Si non est membrum eius, non vegetatur spiritu eius. Quisquis autem, inquit, Apostolus d. spiritum Christi non habet, hic non est eius.

Item Hieronymus 1: Quorum & remiseritis peccata, &c. est, quibus ecclesiam interdixeritis, nisi reconcilietur per satisfactionem fuerint, ipsi jamna regni caelestis clausa erit.

1. Hieronymus. Hæc non sunt inventa apud B. Hieronymum, sed in epist. 2. Eurychiani, quem citat Ivo.

C. XXXIV. Vicarij Episcopi audiant eos, qui de iudicij Episcoporum suorum queruntur.

Item ex concilio Milevitano f. cap. 22.

Presbyteri & Diaconi, vel ceteri inferiores clerici, in causis quas habuerint, si de iudicij Episcoporum suorum questi fuerint, vicini Episcopi eos audiant, & inter eos, quidquid est, finiant, adhibiti ab eis ex consensu Episcoporum suorum. Quod si & ab eis provocandum putaverint, non provocent nisi ad Africanæ concilia, vel ad primates provinciarum suarum. Ad transinania autem qui putaverit appellandum, à nullo intra Africanam in communionem suscipiatur.

¶ Hæc capituli in vulgatis codicibus præpositum erat nomen Pauli: sed in omnibus vetustis Græciani exemplaribus habetur. Citatur autem supra, 2. q. 6. c. placuit.

C. XXXV. Injusta Episcoporum damnatio irrita est.

Item ex concilio Carthagenensi IV. c. 21.

Irrita b. esse injustam: Episcoporum damnationem, & idcirco à synodo retractandam.

C. XXXVI. Qui causa sua adesse, & innocentiam suam esse ferre valuerit, intra annum excommunicationis hoc faciat.

Item ex concilio Carthagenensi V. c. 14.

Viris constitutum est, ut quoties clericis convictis,

a Ivo p. 14. c. 48. Pann. l. 5. c. 88. b Ivo p. 2. c. 84. & p. 14. c. 50. c al. traditur. & Tim. r. Cor. 5. d Rom. 1. e Marc. 16. Ivo p. 14. c. 53. f Et Afric. 92. g 2. q. 6. placuit, ut Presbyteri. h 3. q. 6. Irritam ex Felice. i ad. & injustam. k & in Afric. c. 46. & Vormac. c. 71. Poly. l. 7. tit. 1. Burch. l. 12. c. 112. Ivo p. 6. c. 232.

vel i confessis in aliquo crimine, vel propter eorum, quorum verecundia pariter, vel propter ecclesie opprobrium, aut insolentem insultationem hæreticorum, atque gentium, si forte causa sua adesse voluerint, & innocentiam suam asserere, intra annum excommunicationis hoc faciant. Si vero intra annum causam suam purgare contempserint, nulla eorum, vox postea penitus audiantur.

¶ Vel In omnibus locis indicatis legitur, & Sed manus scripta Gratiani exemplaria concordant cum vulgatis. In aliquibus tamen est, convicti clerici vel confessi. Apud Ivonem vero legitur, ut aliquoties clerici convicti, & confessi, & vocem aliquoties habet etiam Burchardus.

C. XXXVII. *¶* Audientiam sibi negat, qui excommunicationis causam agere intra annum differt. a

Item Gelasius.

Quicumque intra anni spatium, civiliter, sive publice causam suam coram suis excommunicatoribus non peregerint, ipsi sibi aditum audientie clausisse videantur. Quod si obstinato animo sine communionis defuncti fuerint, nos eorum causam, juxta beati Leonis & prædecessoris nostri sententiam, divino iudicio reservantes, quibus vivis non communicavimus, nec mortuis communicare debemus.

C. XXXVIII. *¶* PALEA.

Vi vero excommunicato scienter communicaverit, & amodo saltem in domo simul oraverit, atque laetabris, quominus ad satisfactorem perducatur, præbuerit, donec ab excommunicatore poenitentiam accipit, corporis & sanguinis Domini communione privatum esse cognoscat.

C. XXXIX. *¶* Tardius recipitur ad veniam, qui sacerdos jubente de ecclesia exire contemnit.

Item ex concilio Hilerdensi, c. 10.

Si jubente sacerdote pro qualicumque culpa ab ecclesia exire contempserit, pro noxa, contumacia & tardius recipitur ad veniam.

Sed quæritur si ante damnari absolutionem Episcopum morti contempserit, ut non damnatus postea valeat absolvi.

C. XL. *¶* A successore solvatur, qui post mortem Episcopi remanet legatus.

De his ita statutum est in concilio Epau-nensi, cap. 21.

Si b Episcopus ante damnati absolutionem obitu capiat, correctum aut poenitentem successori licebit absolvere.

Præmissis auctoritatibus, quibus injuste sententia usque ad excommunicationem usque parti parere jubemur, ita respondetur. Gregorius non dicit sententiam injuste latam esse servandam, sed timendam, sicut & Urbanus. Tenenda est ergo, id est, non ex superbia contemnenda. Reliquæ vero auctoritates de excommunicatis loquuntur, qui vel vocati ad synodum venire contempserunt, vel calliditatibus adversantium occurrere nescientes, injustam sententiam à iudice reportaverunt, vel qui neglectu sua vita scripturam de se opinionem nasci permitentes, sententiam in se exceperunt. His siquidem solus excommunicationis sententia ferre licet.

a al. distulmat. b Poly. ibid. Anselm. c. 2. d. Burchard. l. 11. c. 47. Ivo p. 14. c. 111. Pann. l. 5. c. 130. c. 24. quæst. 2. c. 1. d. al. mortuum communicare non possumus. * Poly. ibid. Anselm. ibid. e al. laetabris defensionis. f Burch. l. 11. c. 48. Ivo p. 14. cap. 112. Ex ipsodem Gelasii decretis. g al. contumelia. h Burch. l. 11. c. 50. Ivo p. 14. c. 114. Pann. l. 5. c. 121.

C. XII. *¶* Quibus culpi exigentibus aliquis sine communionem privandus.

Unde in Meldensi concilio, cap. 36.

II. Nemo a Episcoporum quemlibet sine certa & manifesta peccati causa communionem privet ecclesiastica. Sub anathemate i autem sine conscientia Archiepiscopi, aut Coepiscoporum, nullum præsumat ponere, nisi unde canonica docet auctoritas: quia anathema est æterna mortis damnatio, & non nisi pro mortali debet imponi crimine, & illi, qui aliter non potuerit corrigi.

¶ Subanathemate In concilio Meldensi, & adjectu capitularibus Caroli filii Ludovici legitur, Anathema autem sine consensu Archiepiscopi, aut Coepiscoporum, prælata etiam evangelica admonitione, nulli imponat. ceteri autem collectores parum à Gratiano discrepant.

C. XLII. *¶* Pro parvis, & levibus causis nullus communionem privetur.

Item ex concilio Arvernenfi.

Nullus sacerdotum quenquam rectæ fidei hominem pro parvis & levibus causis à communionem suspendat: præter eas culpas, pro quibus antiqui Patres arceri ab ecclesia iusserint committentes.

¶ In concilio Arvernenfi quod extrat, non habetur, sed in Aurelianensi IV. c. 2. & in Vormacensi, c. 13.

C. XLIII. *¶* Pro his tribus criminibus quilibet communionem privetur.

Item ex concilio Triburienfi.

Certum b est pro his tribus criminibus aliquem excommunicari debere: cum ad synodum canonicè vocatus venire contemnit: aut si postquam illuc venerit, sacerdotalibus respuit obedire præceptis: aut si ante finitam causam suæ examinationem à synodo abire & præsumit.

4. pars. De his, inquam, & huiusmodi, præmissa auctoritates loquuntur, non de iniuste suspensis. Quod autem iniuste sententia pendendum non sit, multis auctoritatibus probatur. Quarum prima est illa Hieronymi d, super Mattheum lib. 3.

C. XLIV. *¶* Sententia pastoris ream, vel innocentem non constituit, vel facit.

Quomodo e sacerdos mundum leprosum non facit, sic Episcopus, vel Presbyter, non alligat eos, qui infontes sunt, nec solvit noxios: sed pro officio suo cum peccatorum varietates audierit, scit qui ligandus sit, qui solvendus.

¶ Variè hic locus legitur apud collectores. Apud B. Hieronymum sic habet: Legimus in Levitico de leprosis, ubi jubentur, ut ostendant se sacerdotibus, & si lepram habuerint, tunc à sacerdote mundi fiant: non quò sacerdotes leprosos faciant, & immundos; sed quò habeant notitiam leprosi & non leprosi, & possint discernere qui mundus, quive immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosum sacerdos mundum, vel immundum facit, sic & hic alligat, vel solvit Episcopus & Presbyter, non eos qui infontes sunt, vel noxii, sed, pro officio suo, cum peccatorum audierit varietates, scit qui ligandus sit, quive solvendus.

C. XLV. *¶* De eodem. PALEA. [Item Augustinus super Mattheum.]

Ridiculum est, ut eum mundum esse dicamus, qui vinculis peccatorum suorum ligatus est, propter hoc solum, quòd Episcopus dicitur habere huiusmodi potestatem, ut soluti ab eo, soluti sint in cælo, & ligati in

a Et in adjectu capitularibus Caroli filii Ludovici. Burchard. l. 11. c. 10. Ivo p. 14. c. 80. Pann. l. 5. c. 93. b al. Decretum. Poly. l. 7. tit. 7. Burch. l. 11. c. 74. Ivo p. 14. c. 122. Pann. l. 5. c. 112. c al. presbiteri abire. d In commen. ad c. 10. e Poly. l. 7. tit. 3. Anselm. c. 130. Ivo p. 14. c. 7. Pann. l. 5. c. 66.

terris, ligati sint in celo: sit ergo irreprehensibilis, qui alterum ligat, aut solvit.

C. XLVI. ¶ Non est petenda solutio, cum inique fertur sententia.

Item Gelasius Papa Episcopis orientibus a, de damnatione i. Dioscori.

Cui b est illata sententia, deponat errorem, & vacua est: sed si iniusta est, tanto eam curare non debet, quanto apud Deum & ecclesiam ejus neminem potest iniqua gravare sententia. Ita ergo ea se non absolvi desideret, qua se nullatenus percipit obligatum.

¶ Damnatione Dioscori] Sic etiam in manuscriptis. Apud Ivonem est, communionem Achatii vitanda.

Et Dioscorus quidem in Chalcedonensi synodo, & a sancto Leone primo damnatus est, Achatius autem a Felice tertio, & Gelasio ipso.

C. XLVII. ¶ Deus non nocet, nec nocere alicui patitur iniuste.

Item Augustinus de summo bono c.

Secundam d. catholicam fidem, & sanam doctrinam, & intelligentibus perspicuam veritatem, nec natura Dei nocere potest quisquam, nec natura Dei nocere iniuste cuiquam, vel nocere iniuste patitur quemquam. Qui enim nocet (ait Apostolus f.) recipiet illud quod nocuit.

C. XLVIII. ¶ Injusta vincula dissipavit iustitia.

Idem sermone 16. de verbis Domini.

Cœpisti g. habere fratrem tuum tanquam publicanum: ligas illum in terra: sed ut iuste alliges, vide. Nam iniusta vincula dissipavit iustitia. Cum autem i. correxeris, & concordaveris cum fratre tuo, solvisti illum in terra: cum solveris in terra, solutus erit & in celo.

¶ Cum autem] Emendatus & locupletatus est hic locus ex originali Ivone & Panormia.

C. XLIX. ¶ Temeritas iudicandi non est qui iudicatur, sed iudici nocet.

Idem de sermone Domini in monte, lib. 2. c. 29.

Temerarium h. iudicium plerumque nihil nocere, de quo temere iudicatur. Et autem, qui temere iudicat, ipsa temeritas necesse est nocere.

C. L. ¶ Non obest homini iniusta sententia.

Idem ad clerum Hipponeensem, epist. 137.

Quid i. obest homini, quod ex illa tabula non vult eum recitari humana ignorantia, si de libro vivorum non eum delet iniqua conscientia?

C. LI. ¶ De eodem.

Item in libro contra Secundinum Manichæorum, cap. 7.

Senti k. de Augustino quidquid libet: sola me in oculis Dei conscientia non accuset.

C. LII. ¶ Quos conscientia iustificat, aliorum male dicta non timeant.

Item Gregorius Constantino Mediolanensi Episcopo, lib. 6. epist. 14. seu cap. 176.

In l. cunctis, quæ in hac vita adversa proveniunt, sola est, sicut nostis, omnipotentis Dei districtio pensanda, atque ad eor. semper proprium recurendum, ut nullius nos ibi lingua implicet, ubi conscientia non accusat. Quem enim conscientia defendit, & inter accusationes liber est: & libet, vel sine accusatione esse non potest, si sola, quæ interius addicit m, conscientia ac-

a Sententia habetur aliqua ex parte in tomo Gelasii de anathematis vinculo. b Ivo par. 1.4.c.8. c l.3. de natura boni, cap. d Ivo p. 1.4.c.9. e impune. f Coloss. 3. g Ivo p. 1.4.c.5. Panm. l.5.c.8. h Ivo p. 1.4.c.10. i Polyd. 7. tit. 1. Ivo p. 1.4.c.11. k Ivo p. 1.4.c.12. l Nivelanus epist. 2. ad Martheum Imper. m al. audit.

cuset. De vestris igitur sanctitate absit a Christianorum iudicio, ea quæ maledicorum hominum rumoribus conficta credimus, in quacumque modulo suspitionis adduci: quia ex sacri eloquii testimonio tenemus, ut majora mala i. cum forsan dicuntur, nisi probata, credi non debeant, sed probata citius ulcisci. Et infra. ¶ Hac igitur dixi, ut nimia esse levitatis ostenderem, si quis mala gravia credere studeat, quæ probari non possunt. Unde sanctitas vestra debet mentem suam a maledicorum hominum rumoribus, atque obtrusione disjungere, & sola quæ æterna vita sunt, atque ad utilitatem subditorum proficiunt, cogitare.

¶ Majora mala] Sic emendatum est ex originali & Nicolao: & sicut in hac epistola repetitur, mala gravia. Annotabatur, mala majorum.

C. LIII. ¶ Frustra damnatur ab homine, quem Deus iustificat.

Item Augustinus in Psal. 36. concione 3. ad vers. [Nec damnabit eum.]

Et a si ad tempus i. dammaris ab homine, & dii sententiam præconstat in Cyprianum, alia est sella terrena, aliud tribunal cælorum. Ab inferiore accepta sententiam, à superiore coronam.

¶ Et si ad tempus] Apud B. Augustinum de divinis iudicio agens, sic legitur. Quando ergo ventum fuerit ad illud iudicium, non eum damnabit: & si ad tempus videtur damari ab homine, & si dixit sententiam, &c.

C. LIV.

Idem in Psal. 37. ad vers. [Quoniam in te speravi.]

Constitodi h. intus innocentiam tuam, ubi nemo opprimit causam tuam. Prævalebit e. in te saluum testimonium, sed apud homines. Nunquid apud Deum valebit, ubi causa tua dicenda est? Quando Deus iudex erit, alius testis quam conscientia tua non erit. Inter ipsum iudicem, & conscientiam tuam noli timere, nisi causam tuam.

C. LV. ¶ Non hominum lingua, sed conscientias curare debemus.

Item Gregorius Papa Palladio Presbytero, lib. 2. epist. 45.

Inter verba laudantium, sive vituperantium, ad me item semper recurendum est: & si in ea non invenitur bonum, quod de nobis d. dicitur, magnam tristitiam generare debet: & rursum si in ea non invenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiā proflire. Quid enim si homines i. laudent, & conscientia nos accuset? aut quæ del. esse restitia, si omnes accusent, & sola conscientia liber nos esse demonstrat? Habemus Paulum dicentem f. [Gloria nostra hæc est, testimonium conscientia nostra.] Iob g. quoque dicit [Ecce in celo testis meus.] Si ergo est nobis testis in celo, testis in corde, dimittamus multos foris loqui, quod volumus. Quid aliud detrahentes faciunt, nisi quod in pulverem sufflant, atque in oculos suos terram excitant? ut unde plus detractionis proficiant, inde magis nihil veritatis videant. Vocandi tamen etiam sunt ipsi, & tranquillè admonendi, eisque satisfieri modis omnibus debet: scientes, quid de Iudæis veritas dicit h. [Ne forte scandalizemus eos.] Si autem satisfieri sibi ex veritate noluerint, habes consolationem, quam in sancto Evangelio conspicias. Cum enim Domino dictum fuisset. [Scis i, quia Pharisei audito verbo hoc scandalizati sunt:] respondit & [Sinite illos: curi sunt, & ducet eorum.] Paulus quoque Apostolus admonet, dicens l. [Si fieri potest, quod ex vobis est, cum

a Ivo p. 1.4.c.13. b Ivo p. 1.4.c.14. c al. prævaluit. Et in epistola Sixti III. d al. vobis. e al. omni. f 2. Cor. 1. g Iob. 16. h Matth. 17. i Matth. 17. k Matth. 18. l Rom. 12.

omnibus

omnibus hominibus pacem habentes.] Dicitur quippe [Cum omnibus pacem habentes,] quia hoc difficile esse potest, præmissis. [si fieri potest.] Sed tamen ad-
 junxit, quod possit fieri, cum dixit [quod ex vobis est.] Quia si nos in mente charitatem erga odientes servare cupimus, est illi inobis pacem non habent, nos tamen cum illis sine dubio iabemus.

C. LXI. *¶* Quid enim? Addeat sunt nonnulla ex epistola B. Gregorii, & parum etiam Sixti tertii, in qua idem serè reperitur.

Hic inter eos obferendum est, qui parati sunt suspicari, quod non pudent, parati semper reprehendere, nunquam imitari: apud alios autem conscientia est necessaria nobis, fama illis.

C. LXI. *¶* Conscientia nobis, & fama proxima est necessaria.

Unde Augustinus lib. de bono viduit. cap. 22.

Non a sunt audiendi, siue viri sancti, siue fœmina, quando reprehensa in aliquo negligentia sua, per quam sit, ut in malam veniant suspensionem, unde suam vitam longe abesse sciunt, dicunt sibi coram Deo sufficere conscientiam, confirmationem hominum non solum impudentes, verum etiam crudeliter contemnent, cum occidant b animas aliorum, siue blasphemantium viam. Dei (quibus secundum suam suspensionem, quasi turpis, que casta est, displicet vita sanctorum) siue etiam cum facultatione imitantur, non quod vident, sed quod putant. Proinde quisquis a criminibus flagitorum atque facinorum vitam suam custodit, sibi benefacit: quisquis autem eam famam, & in alios misericors est. Nobis enim necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.

C. LXVII. *¶* Apud Deum maledicitur, qui moribus diffonem profert sententiam.

Item Hieronymus super c. epist. Pauli ad Philemonem.

Si quis dixerit iustum iniustum, & iniustum iustum, abominabilis uterque apud Deum est. Similiter, qui sanctum dicit esse non sanctum, & iustum non sanctum, abest sanctum, abominabilis apud Deum.

C. LXVIII. *¶* Christum violat, qui sanctum non sanctum, vel non sanctum sanctum esse crediderit.

Idem ibidem paulo superius.

Si quis hominem, qui sanctus non est, sanctum esse crederit, & Dei eum iunxerit societati, Christum violat, cuius corporis omnes membra sumus. **S. J.** *¶* Omnes credentes, secundum Apostolum e, Christi corpus efficiuntur. Qui in Christi corpore erat, & labitur, affertens membrum eius vel sanctum esse, cum non sit, vel non sanctum esse, cum sit, vide quali crimini obnoxius fuit. [Vt ait Esaias f] qui dicunt dulce amarum, & amarum dulce, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. Dulce puto esse sanctimoniam: amarum, quod sanctimoniam contrarium est.

C. LXIX. *¶* Aternum via maledictionis invenit, qui bonos malos, & malos bonos dixerit.

Item Esaias, cap. 5.

Verba, qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. **S. Pauli superius.** *¶* Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam: & nobiles eius interierunt fame, & multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum abique ullo termino: & descenderunt fortes ejus, & populus ejus, & sublimis, gloriosus ejus ad eum: & incurvabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi sublimium de-

C. LXIX. *¶* Aternum via maledictionis invenit, qui bonos malos, & malos bonos dixerit.

primentur: & exaltabitur Dominus exercituum in iudicio, & Deus sanctus sanctificabitur in iustitia.

C. LX. *¶* Ligandi, solvendiq. potestate se privat, qui hanc iniuste exerceat.

Item Gregorius homil. 26. in Evang.

Ipsa a ligandi atque solvendi potestate se privat, qui hanc pro suis voluntatibus, & non pro subditorum motibus exerceat.

C. LXI. *¶* De eodem. Idem ibidem paulo inferius.

Iudicare b de subditis digne nequeunt, qui in subditum causis sua vel odia, vel gratiam sequuntur.

C. LXII. *¶* Non est vera presidentis absolutio, nisi sequatur arbitrium internæ c iudicis.

Idem ibidem paulo inferius.

Tunc vera est absolutio presidentis, cum interni d sequitur arbitrium iudicis. Quod bene quadrimum mortui resuscitatio illa significat: quæ videlicet demonstrat, quia prius mortuum Dominus suscitavit, & vivificavit, dicens e. [Lazare veni foras] & postmodum is, qui vivens fuerat, egressus, a discipulis est solutus, sicut scriptum est.

C. LXIII. *¶* Privilegia meretur exui, qui eosdem abutitur.

Idem in regesto.

Privilegium f omnino meretur amittere, qui permiffa sibi abutitur potestate.

In regesto B. Gregorii, ex quo citatur, non est inventum. Habetur autem in epist. 2. Simplicii Papa, cui etiam Nicolaus I. in epist. ad Hincmarum, cuius initium est, Epistolam beatitudinis tue. & Burchardus, & Ivo, & aliquid vetusta Gratiani exemplaria tribuunt: supra etiam distinct. 74. c. 6. h. nam privilegium, citatur ex eodem Simplicio. Simile est quod B. Augustinus sermone de tempore 247. scribit. Iudicio enim legum, iure ab obienta dignitate deiciunt, qui privilegio sibi concessio abutitur.

C. LXIV. *¶* Ii, in quæ canonica non fertur sententia, penam non debet ferre canonicam.

Item Gregorius Antonio subdiacono, lib. 2. indist. 11. epist. 9.

Non debet is penam sustinere canonicam, in cuius damnatione non est canonica prolata sententia.

Ex hi datur intelligi, quod iniusta sententia nullum alligat apud Deum, nec apud ecclesiam ejus aliqui gravatur aliqua sententia, sicut ex g Gelasti capite habetur. Non ergo ab ejus communiione abstinendum est, nec ex ab officio cessandum, in quem cognoscitur iniqua prolata sententia. Cur ergo capitula Carthaginensis, & Africani, atq. aliorum conciliorum, prohibens iniuste damnatum in communiione recipi, esse h iudicis examinationem? tur & illud in concilio Moguntinensi statutum est? i

C. LXV. *¶* Qui damnatur à synodo, quomodo in secunda innocens reparatur.

Episcopus k, Presbyter, aut Diaconus à gradu suo iniuste defectus, si in secunda synodo innocens reparatur l, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altari de manibus Episcoporum: si Episco-

a Infra ead. plerumque. Poly. lib. 7. tit. 1. Ivo p. 14. cap. 3. Pann. lib. 3. cap. 79. b Ivo ibidem. Pann. lib. 5. cap. 80. c al. aterni. d aterni. orig. supra ead. plerumque. Ivo ibidem. Pann. lib. 3. cap. 18. e Ioann. 21. f Simplicius Papa epist. 2. Anst. 4. c. 3. Burch. lib. 1. c. 29. Ivo p. 5. c. 140. g Supra ead. cu est. h Supra ead. si Episcopus. i [Placuit.] i In Toletano IV. cap. 27. k Burch. lib. 2. cap. 92. Anst. lib. 8. cap. 27. Poly. lib. 2. tit. 36. Ivo p. 5. cap. 367. & part. 6. c. 237. Pann. lib. 3. cap. 80. l Innocentius.

pus est, orarium, annulum, & baculum: si Presbyter, orarium, & planetam: si Diaconus, orarium, & albam: si Subdiaconus, patenam, & calicem. Sic & reliqui gradus in reparatione sua recipiant ea, quæ cum ordinarentur, perceperant.

¶ Hoc habetur in concilio Toletano IV. c. 27. ex quo citant Ivo p. 1. c. 367. & Polycarpus l. 2. tit. 36. Idem tamen Ivo par. 6. c. 237. & Burchardus tribuunt concilio Moguntino: auctor autem Pamormis, & Moguntino, & Toletano.

¶ Si ergo iniuste dejecti, nec etiam per Episcopos reparari possunt, nisi de manibus eorum recipiant quæ amiserant, quomodo sua auctoritate eorum licet iniuste ligati, communicare, & eis, non petita absolutione sua celebrare officia, sicut Gelasius videtur sentire. Ad hoc respondendum est, quod sententia aliquando est iniusta ex animo proferentis, iusta vero ex ordine & causa: aliquando est iusta ex animo & causa, sed non ex ordine: aliquando iusta ex animo & ordine, sed non ex causa. Cuiusmodi ex causa iniusta fuerit, aliquando nullum in eo omnino, qui accusatur, delictum est, quod sit damnatione dignum: aliquando non est in eo illud, supra quod ferretur sententia: sed ex alio notandum est. Ex animo est iniusta, cum aliquis servata integritate iudicarij ordinis in adulterium, vel in quemlibet criminosum, non amore iustitiæ, sed livore odii, vel pro amore aut favore ad versariorum inductus sententiam proferat. Unde Beda super epistolam Iacobi ait. **¶** Ira enim xpi iustitiam Dei non operatur: quia qui iratus in aliquem sententiam proferat, est ille quantum ad se, iustam reportet sententiam, iste tamen, qui non amore iustitiæ, sed livore odii in eum sententiam dedit, iustitiam Dei, in quem perturbatio non cadit, non imitatur.

C. LXVI. ¶ Sententia iustitia non est pro premio ferenda.

Item Gregorius.

¶ Vi reus iudicatur, & præmium inde remunerationis expectat, fraudem in Deum perpetrat: quia iustitiam, quam gratis impertiri debuit, acceptione pecuniæ vendit. Bonis male utuntur, qui iuste pro temporalibus lucris iudicant. Tales quippe ad veritatem, non iustitiæ defensionem, sed amor præmii provocat: quibus si spes nummi subtrahitur, confestim à iustitiæ defensione recedunt. Accipio numerorum, d. prævaricator veritatis est. Unde & pro iusto dicitur. [Qui excutit manus suas ab omni munere, iste in excelsis habitabit.]

¶ Apud B. Gregorium non est inventum: sed apud Isidorum lib. 3. de sum. bon. cap. 38. quem citant Burchardus & Beda in sententiis.

C. LXVII. ¶ In præpositorum operibus sibi totum ratio vindicat.

Item Gregorius lib. 8. epist. 12. ad Guadistalcum.

¶ Illa laudabilis, in qua totum ratio agit, & furor sibi nihil vindicat. Restringenda sub ratione potestas est, nec quidquam agendum prius, quam concitata ad tranquillitatem mens redeat. Nam commotionis tempore iustum omne se putat, quod fecerit.

C. LXVIII. ¶ Gravior delinquit, qui ex ira sententiam proferat.

Item Ambrosius libro de sancto Ioseph, c. 13.

¶ Ira sæpe etiam innocentes in crimen abducit: quia dum iusto amplius irascimur, & volumus alienum coercere peccatum, graviora peccata committimus. Ideo Apostolus g ait, [Non vos ipsos vindicantes charissimi: sed date locum ira,] hoc est, declinemus eam, ne nos illa corripiat. Unde Dominus h IESVS dimittens ad Evangelizandum discipulos, misit eos sine auro, sine argen-

a Mutatis verbis, sed salva sententia. Iac. 1. b Isidorus sententiarum de summo bono l. 3. c. 38. Beda in sententiis c. 71. Burch. l. 16. c. 28. c al. pecunia, d al. numerum. Esa 33. e Burch. l. 16. c. 29. Ivo p. 16. c. 38. f al. ira. g Rom. 12. h Luc. 9.

to, sine pecunia, sine virga, id est, ut & incentiva litis, & instrumenta eriperet ultionis.

C. LXIX. ¶ Ratio debet corrigere, quod favore promulgatum est.

Item ex lib. 11. Ecclesiast. historia Rufini, c. 18.

¶ Cuius apud Thessalonicam seditione exorta, quidam vitæ militaris impetu fuisset populi furientis exitus, Theodosius repentinè nunciis atrocitate succensus, ad ludos Circenses invitari populum, eique ex improbitate circumfundi milites, atque obruncari passim, ut quilibet occurrisset, gladio iubet, & vindictam dari, non crimini, sed furori: ob hoc, cum à sacerdotibus Italix argueretur, agnovit delictum, culpamque cum lachrymis protestans publicam poenitentiam in conspectu totius ecclesiæ egit: & in hoc sibi tempus ascriptum absque regali fastigio patienter implevit. Quibus omnibus illud quoque mirabiliter adiecit. Lege sanxit in posterum, ut sententiæ Principum super animadversione prolata, in diebus viginti ab executoribus differrentur; quo locus misericordix, vel, si res tulisset, poenitentix non pareret.

C. LXX. ¶ In dictanda sententiis rectores nullo favore ducantur.

Item ex b dictis Gregorii.

¶ Vmperet & præcavere debent rectores ecclesiarum, & qui publica iudicia exercent, ut in dictandis sententiis nullatenus levitate, aut furore ducti sint precipites: sed causis prius diligenter ventitatis, cum res, quæ ignorabatur, pleniter ad notitiam venerit, tunc divina, & humana lex resolvatur, & tunc secundum quod ibi constitutum est, remota personarum acceptatione, definitiva proferatur sententia. Hinc est, quod Moyses & querebus populi semper ad Dominum tabernaculum ingressus referrebat, & iuxta quod Dominus imperabat, iudicia proponebat: nimirum nos instruens, ut non ex corde nostrum, sed ex præcepto divino, condemnationis, vel justificationis sententiam proferamus.

¶ De non præcipienda sententiis, leguntur nonnulla apud B. Gregorium, lib. 19. Mor. c. 25. ad ea verba Iob, Causam, quam nesciebam, diligentissime investigabam: & lib. 12. regis epist. 26. & alibi.

C. LXXI. ¶ Iustum iudicium vendi non potest.

Item Augustinus ad Macedonium, epist. 14.

¶ Non licet iudici vendere iustum iudicium, etiam licet advocato vendere iustum patrocinium: & iudici consulto rectum consilium.

¶ Propria verba B. Augustini referantur infra, l. 4. q. 1. §. 1. versic. sed non ideo.

C. LXXII. ¶ De eodem.

Item Isidorus lib. 3. de summo bono, c. 34.

¶ Pauper & dum non habet quod offerat, non solum audiri contemnitur, sed etiam contra veritatem opprimitur. Cito violatur auro iustitia, nullamque reus pertimescit culpam, quam redimere nummis existimat. Huc itaq. sententia, qua non amore iustitiæ, sed ex alia qualitate causa fertur in quemquam, humiliter obediendum est.

C. LXXIII. ¶ Non recipiantur ab aliis, qui sententiam Episcoporum contrahunt offensam.

Unde in Nicæno h concilio, cap. 5.

¶ Servetur & ista sententia, ut hi, qui ab aliis excommunicantur, ab aliis ad communionem non recipiantur. Requiritur sane, si forte ex aliquo indignatione &

a al. exegit. b al. Gregorius. c Burch. l. 16. c. 1. d. Ivo l. 12. c. 23. d revolvatur. e Exod. 31. f sup. 14. que 3. c. fin. Isid. lib. 16. c. 52. g Burch. l. 16. c. 52. h Et in Aquil. c. 42. i Burchard. l. 11. c. 39. Ivo par. 14. c. 100. Poly. lib. 7. tit. 1. k mixto vixio.

animi, aut contentione, aut qualibet tali commotione a Episcopi sui absentis & sint. & infra: ¶ Vt ita demum hi, quibus culpas suas Episcoporum suorum offensas merito contraxerunt, dignè etiam à cæteris excommunicati similiter habeantur, quousque Episcopo i suo vsum fuerit humaniorem circa eos ferre sententiam.

¶ Episcopo suo] In prisca versione, qua est in collectione Isidori, & in vltima sententia est, legitur, quousque in communi, vel ipsi Episcopo suo: nec multo aliter in altera vulgata versione: *Grati est, patris ad tal regis & in no regis dicitur, id est, quousque communi Episcoporum videatur.*

Item sententia est iniusta ex ordine, quando non ser uoto iudiciali ordine, quilibet pro sua culpa damnatur.

C. LXXIV. ¶ Res dubia non definitur certa sententia.

Unde Gregorius scribit Constantio Mediolanensi Episcopo, lib. 8. epistol. 30.

Graue satis est, & indecens, ut in re dubia certa decernatur sententia.

C. LXXV. ¶ Non credantur, quæ certis iudiciis non demonstrantur.

Item Augustinus in libro de penitentia, d. c. 3.

Quæritis et vera sint quedam, non tamen iudici sunt. Recedenda, nisi certis iudiciis demonstrentur.

C. LXXVI. ¶ Antequam examinetur alius qui non iudicentur.

Item Damasus Papa epistola sexta.

Forum, qui accusantur, causas discutere non licet, priusquam canonicè vocati ad synodum veniant, & presens per presentem agnoscat veraciter h, & intelligat quæ et obijciuntur. Quod bene, & per sapientiam Salomonis i dicitur: [Antequam seruteris, ne reprehendas. Intellige prius, & tunc increpa. Antequam audieris, ne respondeas.] Et licet apertissima sit contrariorum reprehensio, veruntamen oportet ab his, qui dati sunt ad eorum examinationem, ordinem seruari.

¶ Salomonis] Citat librum sapientie Sirach, id est, Ecclesiasticum, nomine Salomonis. Et sic citatur etiam a B. Gregorio, lib. 1. in epistola ad Cyrillum libro 3. ad Quirinum, c. 20. & a Clemente Alexandrino, Stromatum lib. 7. & ab Origene hom. 18. in Numeros, & ab Hilario in Psal. & ab aliis Patribus: cuius res ratio reddidit B. Augustinus, lib. de doct. Christianis, c. 8. & alibi.

C. LXXVII. ¶ Qui falsum de alio profert, & in qui crimina credit, uterq; reus est.

Item ex octava synodo.

Non solum ille reus est, qui falsum de alio profert, sed & is, qui autem citò criminibus prabet.

¶ De hac inscriptione octava synodi, notatum est sup. eadem. q. 3. si quis frater.

¶ pars. Cum ergo sententia ex ordine iniusta est, nec tunc ab eorum recedendum est: quin etiam, antequam sententia daretur in eum, pro qualitate reatus sui ligatus apud Deum tenebatur. Contingit aliquando, ut aliter sententiam pro sacrilegis reporter, cuius reatus non in conscientiam habet. Hæc sententia est iniusta sit, quia non est in eo crimen, super quod lata est sententia, tamen iuste ab eo imposita est, quia ex reatu adulteri jamdiu apud Deum excommunicatus fuerat. Et in hoc casu intelligenda est illa auctoritas Gregorii in [Sententia postius, &c.] iustam sententiam vocat, quando crimen subest, super quod fertur: iniustam, quando illud non subest: quæ tamen tamen, vel ferri debet, quæ ex alio iure dicitur.

¶ dicitur. b. al. excommunicati. dicitur de q. 3. c. al. dicitur. d. al. penitentia medicina. c. no p. 3. c. 247. Pann. l. 4. c. 14. f. falsi sunt. Jorg. Alique verè iustitiam: g. Anf. l. 3. c. 31. h. al. veritatem. i. Eccl. 11. sciendum. 70. k. al. de p. 1. l. 1. de h. de sentent. bene. c. 9. m. Sup. ca. c. 1.

dum damnandus erat. Unde etiam pramisisset Gregorius 23. [Virum iuste an iniuste obliget pastor, pastoris tamen sententia grægi timenda est.] subsecutus adiecit. [Ne is, qui subest, & cum iniuste seque tan ligatur, ipsam obligationem sua sententiam ex alia culpa mereatur. Pastor ergo vel abfolvere indiseretè timeat, vel ligare. Is autem, qui sub manu pastoris est; ligari timeat vel iniuste, nec pastoris sui iudicium temere reprehendat: ne, est iniuste ligatus est, ex ipsa tamen reprehensio superbia, culpa, qua non erat, fiat.] ¶ Aliquando nullum subest crimen, & tamen vel odio iudici, vel factione inimicorum oppositam sibi sententiam damnationis in se excipit.

C. LXXVIII. ¶ Quot modis humanum iudicium pervertitur. Unde Gregorius ait.

Quatuor modis pervertitur humanum iudicium: timore; dum metu potestatis alicujus veritatem loqui pertimescimus: cupiditate, dum præmio animi b alicujus corrumpimus: odio, dum contra quemlibet adversarium c molimur: amore, dum amico, vel propinquo complacere contendimus.

¶ Apud Gregorium non est inventum: sed apud Isidorum (quem citat Burchardus) & paulo etiam plenius. ¶ Sequitur nonnulli interjecti post caput, qui rebe sup. ca.

¶ Quam utro gravè sit, vel odio, vel amicitia, vel metu, vel munere, vel quolibet modo iudicium pervertere, testatur Hieronymus in d. Amos, cap. 6. dicens.

C. LXXIX. ¶ De iis, qui aliquo modo iudicium pervertunt.

Quicunq; aut consanguinitate, aut amicitia, & economico vel hostili odio, vel inimicitia in iudicando ducitur, pervertit iudicium Christi, qui est iustitia, & fructum illius vertit in amaritudinem.

C. LXXX. ¶ De iis, qui metu potestatis veritatem occultant.

Item Augustinus ad Casulanum.

Quisquis e metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat, iram Dei super se provocat: quia magis timet hominem, quam Deum. ¶ Post pauca. ¶ Uterq; f reus est, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit, quia: ille prodesse non vult, & iste nocere desiderat.

¶ Caput hoc non est inventum apud B. Augustinum, cuius posterioriorem partem citat etiam Burchardus ex d. Augustini. Similima leguntur in eodem libro tertio Isidori, cap. 39.

C. LXXXI. ¶ De eodem.

Item.

III. Nemo peritorum, aut prudentium putet, quo minus sit periculum in verbis, lingua mentiendo, quam manibus sanguinem fundendo. Melius est autem pro veritate pati supplicium, quam pro adulatione recipere beneficium.

C. LXXXII. ¶ De eodem.

Item Telagius Papa III epist. 2. Benigno Archiepiscopo.

Vnicuique providendum est, ne aliquem iniuste persequatur, iudicet, vel puniat: ne se ipsum persequatur, iudicet, vel puniat.

Hic quoque, qui veritatem pro pecunia negat, vel falsum testimonium contra aliquem dicit, Deum negare, vel vendere probatur.

a. Hom. 20. in Evang. Isidorus l. 3. de summo. bono, c. 48. Burch. lib. 16. c. 28. b. al. muneris alicujus corruptitur. Isido. c. al. ad versa. d. Similia apud Isidorum eo. l. 3. c. 37. & apud B. Hier. in Amos, c. 6. ad illud [Quoniam convertisti in amaritudinem iudicium.] e. Deus dicit p. 3. Burch. lib. 16. cap. 16. f. Extra de crim. falsi, cap. 7.

est, quæ culpa præcessit a & quæ sit poenitentia secuta post culpam: ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam visitat, illos pastoris sententia absolvat. Tunc enim vera est absolutio, &c. *infra.* ¶ Ex qua consideratione intendum est, quod illos nos debemus per pastoralem auctoritatem solvere, quos auctorem nostrum cognovimus per fucitatem gratiam vivificare. *infra.* ¶ Veniat itaque foras mortuus, id est, culpam constituit peccator. Venientem vero foras solvant discipuli: ut pastores ecclesie ei poenam debeant amovere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit. ¶ Hæc de solutionis ordine breviter dixerim, ut sub magno moderamine pastores ecclesie, vel solvere studeant, vel ligare.

C. LXXXIX. ¶ *Viribus caret sententia iniuste prolata.*

Item Calixtus Papa epist. 1. ad Benedictum Episcopum.

Injustum est iudicium, & desinitio iniusta, Regio metata, aut iustus, aut cuiuscunque Episcopi; aut potentis, a iudicibus ordinata vel acta, non valet. ¶ Homini religioso parum esse debet inimicitias aliorum non exercere, vel non augere male loquendo, nisi etiam eas extinguere bene loquendo studuerit. ¶ Melior est in malis factus humilis confessio, quam in bonis superba gloriatio.

C. XC. ¶ *Premium meretur, qui iniuste maledicitur.*

Item Augustinus super Psal. 111. ad vers. [Faciem misericordias Dominus.]

¶ *Vi iustus est, & iniuste maledicitur, præmium illi creditur.*

Hic est, ut dicitur, non tenetur ligatus apud Deum, sententiam non parere debet: ne ex superbia ligetur, qui prius ex puritate angustiam abstulit utenebatur.

¶ *Idem est, quando contra aequitatem sententia fertur: ubi quando subditi non possunt cogi ad malum, scientes obedientiam esse servandam prælati in rebus illicitis.*

C. XCI. ¶ *Non est obediendum Episcopo, qui prohibetia ad hanc canere iubet.*

Unde Eutychanus 1. Papa ait.

¶ *Quis Episcopus aut Abbas Presbytero, aut monacho suo iusserit, Missas pro hæreticis 2. cantare, non licet, & non expedit obedire eis.*

¶ *Eutychanus [Birchardus & Ivo referunt ex Eutychanio similitate hoc, &c. si quis, 2. q. 1. quod tamen Gratianus citat re. lult.]*

¶ *Hæreticis [Ceteri collectores addunt, mortuis, quamvis non hæretici essent] supplere.*

C. XCII. ¶ *Præceptum non obedire multis expedit.*

Item Augustinus.

¶ *Non est semper malum est non obedire præcepto: cum enim Dominus iubet ea, quæ sunt contraria Deo, tunc non obediendum non est.*

¶ *Hisque capitula partim verba ipsa, partim sententia habentur apud beatum Ambrosium, lib. de Paralyt. c. 6.*

C. XCIII. ¶ *De eodem.*

Item Hieronymus in epist. ad Titum e. c. 2. des. [Servus Domini sui subditi sm.]

¶ *Si Dominus ea iubet, quæ non sunt adversa scripturis sanctis, subiciatur servus Domino. Si vero contraria præcipit, magis obediatur spiritui, quam corpori Domini. & infra. 23. ¶ Si bonum est, quod præcipit Imperator,*

tor, & præses, iubentis obsequere voluntari: si vero malum, responde ei illud de actibus Apostolorum a: [Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.] Hoc ipsum & de servis intelligamus apud Dominos, & de uxoribus apud viros; & de filiis apud parentes: quod in illis tantum debeant Dominis, viris, parentibus esse subiecti, quæ contra Dei mandata non veniunt.

¶ *¶ Titum [Sic est emendatum ex Polycarpo, cum antea citaretur, ad Ephelios, emendato etiam, & non nihil locupletato ipso capite ex originali.]*

C. XCIV. ¶ *Non sunt audiendi, qui contra Deum aliquid iubent.*

Item Ambrosius:

¶ *Julianus & Imperator, quamvis esset apostata, habuit tamen sub se Christianos milites: quibus cum dicebat, producite aciem pro defensione reipublicæ; obediabant ei. Cum autem diceret eis, producite arma in Christianos, tunc cognoscebant Imperatorem cœli.*

¶ *Infra eadem c. Imperatores. 1. Julianus. habetur hæc sententia: fortasse, ex eo loco mutatis verbis, confectum est hoc capitulum.*

C. XCV. ¶ *Non iubet aliquid iniustum, qui Deum timere probatur.*

Item Fabianus Papa, epist. 2. omnibus Episcopis.

¶ *Vi omnipotentem Deum metuit, nec contra Evangelium, nec contra Apostolos, nec contra Prophetas, vel sanctorum Patrum instituta aliquid ullo modo agere consentit.*

C. XCVI. ¶ *Et qui peccat, & qui peccanti consentit, uterque reus est.*

Item Nicolaus Papa Lothario Regi.

¶ *Ta e corporis tui cedere motibus consentisti, & relaxatis voluptatum habenis temeripsum in lacum miseris, & in lutum facis prohibitum dejecisti, ut qui peritus fueras ad gubernationem populorum, effectus sis ruina multorum. Probat hoc Thiegualdi d, & Guntharii dudum Episcoporum legitimus casus: qui pro eo, quod te mirum competentem erudierunt, quinimo quia pravariationem tuam tegere argumentis suis, & subquadam iustitia specie, facatis quibusdam exquisitis ad inventionibus, aequitatem obruere studuerunt, nostra sunt Apostolica deposita auctoritate, & ab omni Episcopatus regimine regulariter sequestrati.*

C. XCVII. ¶ *De eodem.*

Item Augustinus sermone 6. de verbis Domini.

¶ *Vi resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Sed quid si illud iubeat, quod non debeas facere? Hic sane contemne potestatem, timendo potestatem. Ipsos humanarum legum gradus advertite. Si aliquid iusserit curator, nonne faciendum est? tamen, si contra proconsul h iubeat, non utique contemnis potestatem, sed eligis majori servire. Nec hinc debet minor irasci, si major prælati est. Rursus si aliquid ipse proconsul iubeat, & aliud iubeat Imperator, nunquid dubitatur illo contempto, illi esse servendum? Ergo, si aliud Imperator, & aliud Deus, quid iudicatis? Solve tributum: esto mihi in obsequium: recte, sed non in idolo. In idolo prohibet. Quis prohibet? Major potestas. Da veniam: tu carcerem, ille gehennam minatur. Hic jam tibi assumenda est fides tua tanquam scutum, in quo possis omnia ignita jacula inimici extinguere.*

¶ *Emendatum & locupletatum est caput hoc ex ipso originali.*

C. XCVIII. ¶ *De eodem.*

Item Donatistis, epist. 166.

¶ *Imperatores & si in errore essent, (quod ablit) pro errore suo contra veritatem leges darent, per quas iusti*

a *Alit ab orig. b Sup. ead. tunc vera. c 25. q. 2. omne. 6. inquit, ex Marcelino, in c. Hadrian. cap. 78. ead. lib. 5. c. 211. Burch. 1. 1. c. 1. Ansel. 1. 3. c. 84. Ivo p. 5. c. 128. & p. 16. c. 9. d Polye. 1. 7. tit. 9. Burch. 1. 1. c. 201. Ivo p. 5. c. 117. e Ansel. lib. 13. c. 26. Polye. lib. 11. tit. 11.*

& probarentur, & coronarentur, non faciendum quod illi juberent, quia Deus prohibet. Sicut jussit Nabuchodonosor a, ut aurea statua adoraretur: quod qui facere noluerunt, Deo talia prohibenti placuerunt. Quando autem Imperatores veritatem tenent, pro ipsa contra errorem jubent. Quod quisquis contempserit, ipse sibi iudicium acquirit. Nam & inter homines pœnas luit, & apud Deum sortem b non habebit, quia hoc facere noluit, quod ei per cor Regis ipsa veritas iussit: sicut ipse Nabuchodonosor postea miraculo salutis trium puero- rum commotus, atque mutatus, pro veritate contra errorem edictum proposuit, ut quicumque blasphemarent Deum Sidrac, Misac, & Abednego, in interitum irent, & domus eorum in dispersionem. Et non vultis, ut aliquid tale contra vos jubeant Imperatores Christiani, cum sciant à vobis in eis, quos rebaptizatis, Christum exsufflari? Idem in Psalms. c. ¶ Julianus exiit infidelis Imperator. Nonne exiit apostata, iniquus, idolo- latra? Milites Christiani servierunt Imperatori infide- li. Vbi veniebat ad causam Christi, non agnoscebant, nisi illum, qui in celo erat. Quando volebat, ut idola colerent, ut thurificarent, praponebant illi Deum. Quando autem dicebat, producite aciem, ite contra il- lam gentem, statim obtemperabant. Distinguebant Dominum æternum à Domino temporali: & tamen subditi erant propter Dominum æternum etiam Domi- no temporali.

C. XCIX. ¶ Ter obedientiam bonum deserere, malum vero nunquam facere licet.

Item Gregorius, c. 12. lib. 31. in Job.

Quid ergo mirum, si homo peccator se obedientiam in præsentis vitæ brevitæ subijcit, quando hanc medi- ator Dei & hominum tenuit i, & tenendam præcepit, & cum obedientes remunerat, non relinquit? Sciendum vero est, quod nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando autem per obedientiam debet bonum, quod agit, intermitteri. Neque enim in paradiso arbor mala exiit, quam Deus homini, ne contingeret, inter- dixit: sed ut melius per obedientiam meritum homo bene conditus cresceret, dignum fuerat, ut hunc, etiam à bono prohiberet: quatenus tantò verius hoc, quod ageret, virtus esset, quòtò & à bono cessans auctori suo se sub- ditum humiliter exhiberet.

¶ Tenuit, & tenendam præcepit. Hac absunt à ple- risque manuscriptis, & ab originali. Simile quiddam legitur apud B. Augustinum, sermons. 5. ad fratres in eremo. Nec mi- rum, inquit, si nos peccatores obedientiam subijcimus, quando hanc mediator Dei & hominum etiam in mor- te non deseruit, & ei se subijcit, qui per omnia erat patri æqualis.

CAP. C. ¶ Apud Deum maledicitur, qui peccantibus consentit.

Item Isidorus.

Qui d consentit peccantibus, & defendit alium de- linquentem, maledictus erit apud Deum, & homi- nes, & corripietur increpatione severissima. Hinc etiam quidam sanctissimus Pater ait. Si quis peccantem defendit, acritus quàm ille, qui peccavit, coereatur. Hinc & alius Pater ait. Si quis alterius errori consenserit, & illi consilium dederit, ut se tardius humiliet, sciat se cum il- lo simili modo iudicandum culpabilem.

¶ Prima pars hujus capituli usque ad vocem, severissima, habetur in regula beati Pachomii, Roma edita. Totum verò ex- rat apud Smaragdum in expositione regula beati Benedicti, cap. 69. Citat autem Basilius, quemadmodum & Burchardus, &

a Daniel. 3. b al. fontem. c In Psal. 124. ad ver. Quom- am non derelinquit. d Beda ad Ephes. e Smaragdus c. 69. Anf. l. 12. q. 3. Burch. l. 11. c. 46. l. 10 p. 14. c. 110.

l. 10: & sensus est in regulis ipsius Basilii brevioribus, regula septima.

C. CI. ¶ Non est obediendum, quod contra Deum præcipitur.

Item Isidorus.

His, qui præst, fecerit, aut cuiquam quod à Domino prohibebatur est, facere jussit, vel, quod præceptum est, præterierit, aut præterire mandaverit, sancti Pauli à Apostoli sententia ingerenda est, dicentis. [Etiam si nos, aut Angelus de celo evangelizaverit vobis, præter- quam quod vobis evangelizavimus, anathema sit.] Idem. ¶ Si quis i prohibet vobis, quod à Domino præceptum est, vel rursus imperat fieri, quod Dominus prohibet, execrabilis sit omnibus, qui diligunt Deum. Item. ¶ Is, qui præst, si præter voluntatem Dei, vel præter quod in sanctis scripturis evidenter præcipitur, vel dicit aliqui, vel imperat, tanquam falsus testis Dei, aut facilligus ha- beatur.

¶ In regulis brevioribus B. Basilii, c. 114. & 323. simillima leguntur hæc omnia, quæ in hoc capite continentur.

¶ Si quis prohibet. In lib. Basilii de infinitis mona- chorum, Rufino interprete, serm eadem habentur, c. 14. quemad- modum ultimus vers. is qui præst. ibid. c. 16.

¶ Cum ergo subditi excommunicantur ideo, quia ad malum eum non possunt, tunc sententia non est obediendum: quia juxta illud Co- lossi b [Nec apud Deum, nec apud ecclesiam ejus, quæ ipsius gravat iniqua sententia.]

¶ 8 pars. Quod autem supra, communicante excommunicato de ecclesia abijci jubentur, non de quolibet modo communicante intelligendum est.

C. CII. ¶ De his, qui cum excommunica- tis communicant.

Unde Nicolaus Papa Hincmaro Rhemorum Ar- chiepiscopo.

Excellentissimus Rex Carolus Apostolorum nostrorum confuluit, quid agendum sit de his, qui communicant cum his, qui cum Engeltrude d sæpe damnata fornicantur communicant: quoniam eam cum communicatoribus suis, & fautoribus pari vinculo anathematis conlata esse astricam. Quapropter nunc beatitudini tue injungimus, ut super hoc nostra auctoritate fretus, curam de his sumere studeas: quia docta divinitus sancturas tua valde novit, aliud esse ex necessitate, aliud ex ignorantia, atque aliud, quod ex studio delinquitur, istudque posterius dubius prioribus districtius esse puniendum: idcirco sol- lertiter invigilet, & cauta discretionem singulorum modos dijudicet: quatenus, qui ex necessitate, aut ignorantia delinquant, auctoritate nostra per te absolvantur: si- men ipsa eorum ignorantia, vel necessitas, vera, & non simulata, vel non ex voluntate processerit: quia, ut bene nosti, plerique sunt, qui possunt quidem, sed nolunt recta nosse. Unde psalmista e de hujusmodi [Noluit, inquit, intelligere, ut bene ageret.] Illos autem, qui studio suo obligantur, & contemptu interdita nostra postponunt, non nisi digna satisfactione praveniente vo- lumus à te profus absolvi.

C. CIII. ¶ De his, qui sine culpa excommuni- catis communicant.

Item Gregorius VII. lib. 3. Regesta in concilio Roma habitis.

Quoniam s multos peccatis nostris exigentibus pro causa excommunicationis perire quotidie ce- nimus, partim ignorantia, partim nimia simplicitate, partim timore, partim etiam necessitate, devicti mis- ricordia, anathematis sententiam ad tempus, prout pos- sumus, opportunè temperamus. Apostolica itaque au-

a Galat. 5. b Sup. c. cui est illata. c l. 10 p. 14. c. 46. Pann. l. 5. c. 106. d B. Greg. l. 24. mor. cap. 16. e l. 10 p. 14. c. 43. Pann. l. 5. c. 105.

Fortitate ab anathematis vinculo hos subtrahimus: videlicet uxores, liberos, servos, ancillas, seu mancipia, nec non rusticos ferventes, & omnes alios, qui non adeo cavales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur, & eos, qui ignoranter excommunicationis communicant, sine illis qui communicant cum eis, qui excommunicationis communicant. Quicumque autem orator, sive peregrinus, aut viator in terram excommunicatorum devenit, ubi non possit emere, vel non habeat unde emat, ab excommunicationis accipiendi licentiam damus. Et si quis excommunicationis non in sustentationem superbia, sed humanitatis causa dare aliquid voluerit, non prohibemus.

C. CIV. ¶ De Beneficio, qui excommunicatus, & Pseudoepiscopi se non communicatum juravit.

Leon Bonifacius Martyr Zacharia Papa in epist. qua incipit [Paterna.]

A Necessor & prædecessoris vestri venerandæ memoriæ Gregorius, dum me indignum ordinavit, & ad prædicandum verbum Dei Germanicis gentibus misit, sacramento me constrinxit, ut canonicis, & iustis Episcopis, & Presbyteris, in verbo, factis, consensu, astipulator fecerem, & adiutor. (quod cum divina gratia adimplere studui) falsos autem facerotes, hypocritas, & seductores populorum, vel corrigere ad viam salutis, vel declinare & abstinere in communione ipsorum: quos ex parte servavi, & ex parte custodiare & implere non potui: sed spiritualiter impleri sacramentum, quia in consensu, & in consilio eorum non venit anima mea, corporaliter autem ab eis omnino abstinere non potui. Dum enim venissem ad Principem Francorum, cogente ecclesiarum necessitate, non tales ibi reperi, quales volui: sed tamen in sancta communione corporis Christi illis non communicavi.

¶ Et Pseudoepiscopis.] Hic in aliquis vetustis antea legentibus, excommunicatis à Pseudoepiscopis.

¶ Epistola, in qua habetur capitulum hoc, edita est per Laurentium Suran in vita sancti Bonifacii legati Germanis, & martyri. Emendatæ autem extat. manuscriptorum in bibliotheca monasterii Dominici.

C. CV. ¶ Excommunicatus non communicat, qui et animo non consentit.

Leon Zacharias Papa Bonifacio martyri in epistola qua incipit [Benedictus Deus.]

QUOD prædecessor noster beate memoriæ Gregorius, huius sanctæ sedis Apostolicæ præsul, dum ad prædicandum verbum Evangelii tuam misisset fratrem nostrum in Germaniæ partibus, & gentibus illis paganis, verbo pollicitationis illam voluit ante esse munitam: et ita orthodoxos Episcopos, Presbyteros, vel quoscumque repetere potuisses in verbo exhortationis perfectos, amplius confirmare, & eis communicare (quod & factum est): si quos vero seductores Episcopos, aut Pseudoepiscopos, vel quosque à recto fidei tramite deviantes reperisses, nulla tibi cum eis esset communio: quod te, sollicitate Deo, usque ad præsens spiritualiter servasse confessus es: vel, si omnino propter Principalem & humanum favorem gentis Francorum, dum ad eos accessisses, corporaliter abstinere non valuisti, cogente ecclesiarum Dei necessitate, attamen in eorum consilio, & consensu communionis anima tua non est conquinata: itaque propter hoc, quod cum eis contubitum es, non consentiens iniquitati eorum, nullum tibi est detrimentum coram Deo.

¶ In epistola præcedenti hæc verba, Suggesti itaque sanctis fraternitas tua in suis apicibus, quod prædecessor noster, &c.

¶ aliam sustentationem, non superbia. b. Ivo p. 2. c. 95. c. Gen. 49. d. Ivo p. 1. c. 94. d. al. monitum.

9 pars. Excommunicatus autem forma, & modus, atq; reconciliationis hic est.

C. CVI. ¶ Modus, & forma excommunicationis.

DEBENT a duodecim sacerdotibus Episcopum circumflare, & lucernas ardentis in manibus tenere, quas in cœlutione anathematis, vel excommunicationis proferre debent in terram, & conculcare pedibus: deinde epistola per parochias mittatur, continens excommunicatorum nomina, & causam excommunicationis.

Apud Burchardum & Ivonem ea, qua in hoc capite continentur, & multa alia eodem pertinentia, citantur ex concilio Rothomagensi. In collectione vero canonum incerti auctoris manuscripta, isdem verbis, quibus hic, refertur ex Zacharia Papa.

C. CVII. ¶ De eodem. Item ex concilio Arausico.

CANONICA b instituta, & sanctorum Patrum exemplæ sequentes, ecclesiarum Dei violatores, auctoritate Dei, & iudicio sancti Spiritus à gremio sanctæ matris ecclesiæ, & à consortio totius Christianitatis eliminamus, quoad usque respiciant, & ecclesiæ Dei satisfaciant.

1. ¶ Violatores.] In eadem collectione, & apud Burchardum, & in duobus vetustis Gratiani codicibus sequitur. N. Ab aliis tamen Gratiani exemplaribus, & ab Ivone abest hæc ista.

C. CVIII. ¶ Modus reconciliationis excommunicatorum. Item ex eodem.

CUM c aliquis vel excommunicatus, vel anathematizatus, poenitentia ductus veniam postulat, & emendationem promittit, Episcopus, qui cum excommunicatus, ante januas ecclesiæ venire debet, & duodecim Presbyteri cum eo, qui eum hinc inde circumflare debent. Et si ille terræ prostratus veniam postulas, & de futuris cautelam sponder, tunc Episcopus apprehensa manus ejus dextera, in ecclesiam illum introducat, & communioni Christianæ reddat, & septem Psalmos poenitentiales decanter, cum istis precibus, Kyrie eleyson, Paternoster, Salvum fac servum tuum. Oratio, Præsta quesumus Domine huic famulo tuo dignum poenitentis fructum, ut ecclesiæ tuæ sanctæ, à cuius integritate deviarat peccando, admissorum veniam consequendo, reddatur innoxius, per, &c.

1. ¶ Debent.] Apud Burchardum, qui etiam ex concilio Arausico citat, hæc sequuntur. Vbi etiam adesse debent illi, quibus injuria vel damnum illatum est, & multa alia, qua omnino perlegendæ sunt.

10 pars. Presbyteri vero, qui excommunicati sacrum ministerium contingere præsumunt, qua poenitentia sit imponenda, Ioannes VIII. clero & ordini Salontano d. scribens, definit, dicens.

C. CIX. ¶ Quæ sit poenitentia sacerdotum, qui excommunicati, sacrum ministerium contingere præsumunt.

DE illis Presbyteris, qui tempore sanctissimi prædecessoris nostri Domini Papa Nicolai excommunicati sacrum ministerium f. contingere præsumpserunt, ipsi in se damnationis (sicut sacri canones statuerunt) sententiam intulerunt. Tamen, quia misericordia Apostolica veniam solet præstare correctis, ob multitudinem misericordiæ illis hæc indulgentiam exhibemus: ut sancta communione saginati, studeant tribus continuis annis per hebdomadam omni s. secundâ, &c.

a. Burchard. lib. 11. cap. 3. Ivo part. 1. c. 76. b. Burch. lib. 11. cap. 7. Ivo part. 3. cap. 126. c. Burch. lib. 11. cap. 8. d. al. de a. Ivo part. 1. c. 94. e. Ivo part. 1. c. 95. f. al. mysterium.

quarta, & sexta feria à 2. vino & à carne penitus jejunare, & ultra lugenda nequaquam committere.

1 ¶ **Omni secunda**] Apud *Lyppem*, & in aliquot vetustis *Gratian* exemplaribus legitur, omni secunda, & sexta feria: in uno autem, omni quarta, & sexta feria.

2 ¶ **A vino**] In *Pannormia* est, aut à vino, aut à carne: apud *Roem*, à vino aut aceto.

Qui autem excommunicati communicant, pro modo peccati poenitentiam accipiant.

C. CX. ¶ **Tro modo peccati poenitentur**, qui excommunicati communicant.

Unde *Urbanus II.* *Generaldo* à *Constantiensi* Episcopo.

Sanctis b quippe canonibus cautum constat, ut qui excommunicatis communicaverit, excommunicetur. Ipsius e tamen poenitentia, atq; absolutionis modos eo moderamine decernimus, ut quicunq; seu ignorantia, seu timore, seu necessitate negotii cuiusquam maximi, & maxime necessarij, eorum se convictu, salutatione, oratione, osculatione d contaminaverint, cum minoris poenitentia medicina societatis nostrae participatione confortantur. Eos vero, qui aut spontaneè, aut negligenter incidierint, sub ea volumus discipline coercitione suscipi, ut ceteris metus incutiatur.

CAUSA XII.

Vidam clerici propria relinquere volunt: de suis & ecclesia rebus testamentum faciunt: de rebus ecclesie nulla largiuntur.

- 1. Modo primum quaritur, utrum liceat clericis proprium habere.
- 2. Secundo, an res ecclesie, quae ab eis data sunt, possint constare aliqua firmitate eis, qui eas acceperunt.
- 3. Tertio, si ante tempus ordinationis sua, qui nihil habere videbantur, & post ordinationem aliqui invenisse noscuntur, an possint ea relinquere quibus valuerint: an non.
- 4. Quarto, si de suis & ecclesie rebus aliqua acquisivisse noscuntur, an utrique communitur, an singulariter ecclesie, vel sacerdoti, iure proveniant.
- 5. Quinto, si testamentum liceat eis conficere.

QVAESTIO I.

Clericos nihil possidere, multis auctoritatibus jubetur g.

C. I. ¶ **Impuberes, & adolescentes in uno conclavi manentes, probatissimo seniori deputentur.**
An enim *Toletanum* concilium quartum c. 23.

Omnia h aetas ab adolescentia i. in malum prona est. Nihil enim incertius, quam vita adolescentium. Ob hoc constituere oportuit, ut si qui in clero impuberes k aut adolescentes existunt, omnes in uno conclavi atri commaneant l, ut lubrica aetatis annos, non in luxuria, sed in disciplina ecclesiastica agant, deputari probatissimo seniori, quem & magistrum disciplinae, & testem vita habeant. ¶ Quod si aliqui ex his pupilli existunt, sacerdotali tutela foveantur: ut & vita eorum à criminibus intacta sit, & res ab injuria improborum. Qui autem his praeceptis resultaverint, monasteriis deputentur, ut vagantes animi, & superbi, severiori regula stringantur.

a. al. Gebardo. b. *luc p. 14. c. 45. Pann. l. 3. c. 107.* c. al. ipsi. d. al. osculone. e. al. participium. f. al. coereone. g. al. approbatur. h. *Anf. l. 7. c. 1.* i. *Gen. 8. & 8. Prover. 30.* k. al. puberes. l. al. commorentur.

C. II. ¶ **Omnibus clericis communis est vita servanda.**

Item *Clemens* in epist. 1.

Dilectissimis a fratribus & discipulis, Hierosolymis cum dilectissimo fratre *Iacobo* Coepiscopo habitantibus, *Clemens* Episcopus. Communis vita, fratres, omnibus necessaria est, & maxime his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. ¶ Communis enim usus omnium, quae sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit. Sed per iniquitatem alius hoc suum esse dixit, & alius illud, & sic inter mortales facta divisio est. ¶ Denique Graecorum quidam sapientissimus, haec ita sciens esse, ait, communia debere esse amicorum omnia. [In omnibus i autem sunt sine dubio & conjuges.] Et sicut non potest, inquit, dividi aer, neq; splendor solis; ita nec reliqua, quae communiter in hoc mundo omnibus data sunt ad habendum, dividi debent, sed habenda esse communia. Unde & Dominus per prophetam b loquitur, dicens: [Ecce quam bonum, & quam jucundum, &c.] ¶ Illius enim consuetudinis more tenent, etiam Apostoli c, eorumque discipuli, ut praedictum est, unq; nobiscum & vobiscum communem vitam duxere. Unde, ut bene nostis, erat multitudinis eorum cor unum, & anima una: nec quisquam eorum, aut nostrum de his, quae possidebat, aliquid suum esse dicebat: sed omnia illis & nobis erant communia; nec quisquam egens erat inter nos. ¶ Omnes autem, qui domos, vel agros possidebant, vendebant eos, & pretia eorum, & reliquas res, quae habebant, afferebant, ponentes ante pedes Apostolorum, d. (sicut nobiscum quidam vestrum cognoverunt, & viderunt:) & dividebantur singulis prout cuique opus erat. ¶ *Ananias* autem vir subterus, & *Sapphira* uxor ejus, qui mentiti sunt Apostolos de pretio agrorum suorum, quos vendiderant, nobis praesentibus, in conspectu omnium circumstantium, in conspectu Apostolorum propter peccatum eorum, & mendacium, quod fecerunt, mortui elati suntambo cetera, quae de talibus cognovimus, & vidimus, nec recodatione, nec demonstratione digna sunt. Quae propter hac vobis cavenda mandamus, & doctrinis, & exemplis Apostolorum obedire praecipimus: quia hi, qui mandata eorum postponunt, non solum rei, sed extores sunt. Quae non solum vobis cavenda, sed & ceteris praedicanda sunt. ¶ Unde consilium dantes, vestram prudentiam hortamur, ut ab Apostolice rogulis non recedatis: sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras recte intelligentes, quae Domino vobis, adimplere satagatis.

¶ In omnibus autem sunt sine dubio & conjuges. Verba haec absunt ab originali, in recentioribus conciliorum editionibus impresso, & dupbus ipsius manuscriptis codicibus, uno *Vaticano*, altero *bibliotheca sancti Marci Florentia*, & ab *Anselmo*. Hanc vero sententiam à Platone acceptam, haereticus quidam *velociter Christianam religionem turbare*. Ita enim scribit *Epiphanius* *libro 32.* Primum quidem, quod ipse *Epiphanius* cum patre suo, & *secta Antistite Carpocrate*, ac sodalibus ejus communes esse hominum uxores sancivit, ex *Plat.* de republ. libris occasione nactus, & propriam concupiscentiam perficiens. Verum apud veteres enim Christianos, haec uxorum communione vehementer damnari solitam, *Tertullianus* in *Apologetico* evidenter testatur, his verbis. Omnia indistincta sunt apud nos, praeter uxores. In illo loco confortium solvimus, in quo solo ceteri homines confortium exerceant qui non amicorum solum modo matrimonia usurpant, sed & sua amicis patientissime subministrant, ex illa cetero majorum, & sapientissimorum disciplina, Graeci *Stocratis*, & *Romani Catonis*, qui uxores suas amicis communicaverunt, &c.

a. *Anf. ibid.* b. *Psal. 92.* c. *Alf. 4.* d. *Alf. 5.* C. III.